

Resumé

Sammenhænge mellem historie og sprog, nogle forsøg

Frans Gregersen
Københavns Universitet

I den traditionelle sproghistorieforskning har man næsten opgivet at stille hvorfor-spørgsmål som går ud af sproget og forbinder sproglige ændringer med historiske ændringer af det omgivende samfund. I et forsøg på at stille den slags spørgsmål skelner jeg mellem på den ene side historiske processer, som er forholdsvis træge og har langsomme, men på langt sigt yderst mærkbare, konsekvenser for det samfund hvori de foregår, og på den anden side historiske begivenheder, som er øjeblikkelige eller i hvert fald i højere grad daterbare. De sidste har – postuleres det her – stor betydning for bevidsthedsmæssige ændringer som i sidste ende får betydning for sprogbrug i det pågældende samfund. Eksempler på den første type – historiske processer: den demografiske transition, industrialiseringen og urbaniseringen i DK. Eksempler på den anden type: 1864, 1968.

I foredraget vil jeg give et forhåbentlig diskussionsprovokerende oplæg til hvordan man kan forbinde de to typer med forskellige sproglige ændringer – stedse med henblik på at belyse det danske sprogsamfunds historie i perioden 1800-2000. Foredraget er nu blevet til to artikler som begge publiceres i et samleværk om nordisk talesprogsudvikling 1800-2000 redigeret af Helge Sandøy, Universitetet i Bergen.